

Regionstyrelsen

Yttrande över departementspromemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Finansdepartementet över promemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13).
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Finansdepartementet har remitterat ärendet *departementspromemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13)*, till Region Stockholm för yttrande. I promemorian lämnas förslag till lagändringar för att möjliggöra ökat informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor för att stävja felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, bidragsbrott och arbetslivskriminalitet.

Region Stockholm tillstyrker i allt väsentligt utredningens författningsförslag. Utredningens förslag till en ny generell sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 15 a § offentlighets- och sekretesslagen (OSL) behöver däremot ses över. Det förs inget resonemang om sekretessreglerna rörande PKU-biobanken och PKU-registret samt färdtjänsten (25 kap. 15 § OSL och 29 kap. 6 § OSL) i utredningen. Dessa sekretessregler måste anges bland de paragrafer i OSL som ska undantas från den nya bestämmelsens tillämpningsområde.

Bakgrund

Finansdepartementet har remitterat ärendet *departementspromemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13)*, till Region Stockholm för yttrande.

Utredningen lämnar i betänkandet förslag som syftar till att åstadkomma ett utökat informationsutbyte mellan statliga och kommunala myndigheter och andra organ som omfattas av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400, OSL). Syftet med förslagen är att undanröja vissa hinder för

informationsutbyte och sekretess mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor som finns i dagens lagstiftning och att därigenom skapa bättre verktyg för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, bidragsbrott och arbetslivskriminalitet. Förslagen, som föreslås träda i kraft den 1 juli 2023, kan delas in i fyra övergripande delar:

- 1) En ny generell sekretessbrytande bestämmelse föreslås i 10 kap. 15 a § OSL som, med vissa angivna undantag, möjliggör för myndigheter att utbyta sekretessbelagda uppgifter till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden, om uppgifterna behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet.
- 2) En ny bestämmelse föreslås i 6 kap. 5 a § OSL, som gäller att myndigheter ges utökad möjlighet att *på eget initiativ* lämna ut offentliga uppgifter, om uppgiften kan antas vara av betydelse för att den mottagande myndigheten ska fullgöra sin verksamhet.
- 3) Nya sekretessbrytande uppgiftsskyldigheter föreslås som berör Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och kommunerna.
- 4) Förslag lämnas också om utökade möjligheter till elektroniskt informationsutbyte på annat sätt än direktåtkomst för Arbetsförmedlingen och CSN. Utöver dessa delar lämnar utredningen ett särskilt förslag som gäller Migrationsverkets tillgång till lägenhetsregistret.

Författningsförslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Region Stockholms yttrande

Det är angeläget att felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och andra närliggande offentliga ersättningar, bidragsbrott och arbetslivskriminalitet motverkas. Region Stockholm välkomnar att de rättsliga förutsättningarna för informationsutbyte förbättras och tillstyrker i allt väsentligt utredningens författningsförslag.

När det gäller rättsliga hinder för ett effektivt och ändamålsenligt informationsutbyte konstaterar utredningen att den sedan länge införda generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL ska tillämpas restriktivt. Bestämmelsen medger att uppgifter utbyts i situationer där det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas ut har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Regeln var tänkt att fungera som en ventil för informationsutbyte i fall där det inte finns andra tillämpliga

sekretessbrytande bestämmelser. Ett rutinmässigt uppgiftsutbyte av sekretessbelagda uppgifter ska i regel vara särskilt författningsreglerat.

Generalklausulen anses av flera myndigheter som svårtillämpad samtidigt som befintliga bestämmelser om sekretessbrytande uppgiftsskyldighet i vissa fall uppfattas som för detaljerade. Vid den intresseavvägning som befintlig generalklausul kräver ska hänsyn bland annat tas till i vilken mån uppgifterna är skyddade hos den mottagande myndigheten. Det innebär att sekretessbelagda uppgifter som kan antas vara nödvändiga för en annan myndighet i vissa fall ändå inte kan lämnas ut.

Region Stockholm instämmer i behovet av en ny generell sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. 15 a § OSL, som ska gälla vid sidan av den redan befintliga generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Region Stockholm lämnar i det följande en kort beskrivning av det närmare innehållet i den föreslagna nya bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL, och därefter vissa reservationer när det gäller utformningen av paragrafen. Övriga författningsförslag föranleder inte några särskilda kommentarer från Region Stockholms perspektiv då de främst rör det statliga myndighetsområdet, kommuner och arbetslöshetskassor.

Närmare om förslaget till ny bestämmelse i 10 kap. 15 a § OSL

Den föreslagna bestämmelsen innehåller regler om när sekretess som skyddar enskilda kan brytas om det behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin författningsreglerade verksamhet. I begreppet författningsreglerad verksamhet ryms enligt utredningen också sådan samverkan som myndigheterna deltar i tillsammans med andra myndigheter, utifrån sina respektive författningsreglerade verksamhetsområden.

Bestämmelsen omfattar samtliga myndigheter och innebär att uppgifter ska få lämnas ut både på begäran från den myndighet som har behov av uppgiften och på eget initiativ från den myndighet som förfogar över uppgiften. Bestämmelsen medför inte att den myndighet som förfogar över uppgiften har en skyldighet att lämna ut uppgifter på eget initiativ. Inte desto mindre framhålls det i utredningen att om en myndighet vet att en annan myndighet behöver uppgifterna så bör uppgifterna lämnas ut på eget initiativ om övriga förutsättningar är uppfyllda. Den föreslagna bestämmelsen omfattar, till skillnad från den befintliga generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL, också uppgiftsutbyte som sker rutinmässigt. I bestämmelsens tredje stycke görs vissa viktiga undantag från paragrafens

tillämpningsområde. På hälso- och sjukvårdsområdet räknas sekretessbestämmelserna i 25 kap. 1–8 §§ OSL upp.

För uppgifter som faller inom bestämmelsens tillämpningsområde ska prövning alltid ske innan eventuellt utlämnande. Utlämnning ska inte ske om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut till den andra myndigheten. Enligt utredningen kan en bedömning göras utifrån de behov av sekretess som typiskt sett finns för en viss kategori av uppgifter.

Region Stockholms synpunkter på den föreslagna bestämmelsen i 10 kap. 15 a § OSL

Region Stockholm ser positivt på att onödiga hinder i den nuvarande lagstiftningen för myndighetssamverkan undanröjs i syfte att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, bidragsbrott och arbetslivskriminalitet. Med de reservationer som anges nedan tillstyrks att en ny generell sekretessbrytande bestämmelse införs i 10 kap. 15 a § OSL.

Den nya bestämmelsens syfte framgår inte av den föreslagna ordalydelsen, vilket kan få till följd att bestämmelsen kan komma att tillämpas i andra sammanhang än de som utredningen avser. Enligt Region Stockholm behöver det övergripande syftet klargöras i bestämmelsens ordalydelse så att tillämpningsområdet därigenom tydligt avgränsas till informationsutbyten som behövs för korrekta beslutsunderlag, stävjande av bidragsbrott och arbetslivskriminalitet et cetera.

När det gäller den närmare avgränsningen av bestämmelsens tillämpningsområde är det vidare mycket viktigt att analysera de sammanhang där sekretess till förmån för enskilda är så viktig att upprätthålla även gentemot andra myndigheter, att ett uttryckligt undantag från bestämmelsens tillämpningsområde måste göras. Region Stockholm ställer sig tvekan till att utredningen tillräckligt noga har analyserat vilka undantag som behöver anges i bestämmelsens tredje stycke.

Det förs i utredningen inte något resonemang om sekretessreglerna rörande PKU-biobanken och PKU-registret eller färdtjänsten (25 kap. 15 § OSL och 29 kap. 6 § OSL). Uppräkningen av undantag i 10 kap. 15 a § tredje stycket omfattar enligt utredningens förslag inte någon av dessa bestämmelser. Den förstnämnda bestämmelsen skyddar mycket integritetskänsliga uppgifter om enskilda som sannolikt har mycket liten, om någon, betydelse vid myndighetssamverkan rörande felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, beivrande av arbetslivskriminalitet m.m. De uppgifter om en

enskild eller närstående som omfattas av färdtjänstsekretess kan eventuellt ha större betydelse för det i utredningen eftersträvade syftet. Då bestämmelserna inte omnämns i utredningen är det oklart om det är avsiktligt som de inte räknas upp bland undantagen i det tredje stycket.

Den vid Karolinska Universitetssjukhuset inom Region Stockholm belägna PKU-biobanken och dess register är en nationell angelägenhet som ställer särskilt höga integritetskrav. Detta återspeglas i de stränga krav rörande befattningen med vävnadsprover från PKU-biobanken som finns i 5 kap. lagen om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. (2002:297) och de i stort sett oförändrade reglerna i 7 kap. av den nya biobankslag som föreslås träda i kraft 2023 (prop. 2021/22:257). Sträng sekretess råder vilket innebär att personuppgifter som hanteras i verksamheten vid PKU-biobanken och PKU-registret omfattas av samma starka skydd som gäller för uppgifter inom den individriktade hälso- och sjukvården enligt 25 kap. 1 § OSL. Den sistnämnda bestämmelsen är uttryckligen undantagen i utredningens förslag till ny bestämmelse i 10 kap. 15 a § tredje stycket. Om PKU-biobanken och dess register får användas i brottsutredande syften (jfr Prop. 2021/22:257 s. 84 f, Framtidens biobanker, SOU 2018:4, s. 397 ff. och Högsta domstolens avgörande i NJA 2018 s. 852) blir däremot, i avsaknad av uttryckligt undantag i den nya bestämmelsens tredje stycke, oklart.

Region Stockholm fattar genom dess färdtjänstnämnd beslut om färdtjänsttillstånd. Färdtjänstsekretessen innebär att stark sekretess gäller i ärende om tillstånd till färdtjänst enligt färdtjänstlagen för uppgift om en enskilds personliga förhållanden. Skaderekvisitet har utformats efter förebild av sekretessen inom socialtjänsten, det sekretessområde till vilket färdtjänstverksamheten ursprungligen delvis hörde (se prop. 1996/97:115 s. 47 f.). Inte heller färdtjänstsekretessen i 29 kap. 6 § OSL räknas upp bland undantagen från den föreslagna bestämmelsens tillämpningsområde. Region Stockholms bedömning är att det finns risk att de personer som har färdtjänst utnyttjas av andra personer om deras uppgifter blir mer tillgängliga än vad de är idag.

Enligt Region Stockholms måste såväl sekretessreglerna rörande PKU-biobanken och PKU-registret som färdtjänsten anges bland de paragrafer i OSL som ska undantas från den nya bestämmelsens tillämpningsområde.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Rickard Sundbom
Administrativ direktör

Beslutsunderlag

1. Sammanfattning av Departementspromemorian Utökad informationsutbyte (Ds 2022:13)

Beslutsexpediering

1. Finansdepartementet

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2022-10-14